Beantwoording vragen voorafgaand aan de raadscommissie

Nummer	DOC-21-395325
Zaaknummer	Z-20-133065
Naam commissielid	I. Dudink-Neefjes
Fractie	PW2010
Onderwerp	Commissievragen PW2010 raadscie. 31-5 agendapunt 4.2 vaststellen Recycleplan en keuze recycle-tarief
Datum waarop de vraag is gesteld	25 mei 2021

Beantwoording uiterlijk woensdag 15:00 uur, voorafgaand aan de raadscommissie.
Portefeuillehouder
Afdeling

Inleiding
Een systeem als het recycletarief wordt al sinds 2017 gebruikt in Enschedé en sinds juli 2020 in Arnhem. In beide gemeenten zijn inwoners e er niet blij mee, vooral door het vele afval dat sinds de invoering op straat ligt, m.n. naast ondergrondse containers. Het trekt ongedierte en ratten aan. Ook treft men afval in allerlei straten en wijken aan waar men maar ongezien kan dumpen. In Arnhem is al een referendum gehouden en heeft een meerderheid aangegeven te willen stoppen. In Enschedé heeft men veel gedaan aan veel controle door Boa's , boetes uitdelen en cameratoezicht, maar dat maakt de sfeer grimmiger en zorgt eigenlijk ook voor minder draagvlak.

1.	Hoe denkt de gemeente Medemblik illegale dumping te kunnen voorkomen?
antwoord	Er zijn veel aannames over het systeem recycle-tarief, zoals dumpingen die toe zouden nemen. In de praktijk blijkt dat dit allemaal wel meevalt en dat er goede maatregelen tegen te nemen zijn. Allereerst zal er na besluitvorming een nulmeting in onze gemeente worden uitgevoerd door een onafhankelijke partij: hoeveel afvaldumpingen en bijplaatsingen zijn er op dit moment en met het huidige systeem in onze gemeente? Om afvaldumpingen en bijplaatsingen te voorkomen wordt ingezet op communicatie richting de inwoners, afvalcoaching en toezicht en handhaving. Mensen moeten wennen aan een nieuw systeem. Nagenoeg de helft van Nederland is al over op een systeem met prijsprikkel. Ervaring in deze gemeenten leert dat er ongeveer 1,5 jaar extra toezicht en handhaving nodig is. Daarna is de hoeveelheid afvaldumpingen en bijplaatsingen gedaald naar het huidige niveau (de nulmeting). In de gemeente Arnhem stemde bij het referendum 47% voor en 53% tegen Diftar (recycle-tarief). De situatie is hier erg uitvergroot. Cijfers laten zien dat het restafval met 35% is gedaald. Een aantal achterstandswijken had moeite met Diftar en meer vervuiling. Bij het invoeren van een prijsprikkel moet anders worden gekeken naar grote steden dan naar landelijke gemeenten.

Politieke partijen in Enschedé en Arnhem geven aan dat bij het invoeren van een recycletarief men als gemeente heel goed moet communiceren en vooral het gesprek moet aangaan dat er niet naar kilo's wordt gekeken (zoals bij diftar), maar naar het aantal keren dat men een vuilniszak (ondergrondse container) of vòlle kliko aanbiedt. Ook geven politieke partijen beiden gemeenten aan dat controleren en invoeren in een periode van Corona of ander contactverbod door weer een volgende infectieziekte sterk af te raden is, omdat het de communicatie om tot een juiste procesbegeleiding te komen verhinderd.

2.	De gemeente is van plan om op vele manieren over het recycletarief met inwoners te communiceren. Maar waar ligt de nadruk op bij de uitleg: Ik lees veel over het ' Hoe', en over kilo's en tarieven, maar minder over het waarom, waar voorziet men per doelgroep het antwoord op 'what's in it for me'?
Antwoord	Recycle-tarief is een systeem om de hoeveelheid restafval te laten dalen en daardoor de afvalkosten beheersbaar te houden. Zonder recycle-tarief zullen de afvalkosten blijven stijgen. De boodschap richting de inwoners is "Beter afval scheiden en minder restafval overhouden: goed voor het milieu én je krijgt invloed op de hoogte van je afvalstoffenheffing. Dat is recycle-tarief. Het is een nieuwe manier van het berekenen van de afvalstoffenheffing. Ben jij een goede afvalscheider en heb je weinig restafval? Dan betaal je ook minder!" (zie ook het communicatieplan).

In de bijlage 3 lijkt de communicatie wel bij de invoering in januari te stoppen, maar in de kosten bijlage 2 (blz.4) lijken de afvalcoaches ook m.n. nog telefonisch actief.

3.	Welke tijdseenheid heeft de gemeente in gedachte , met betrekking tot de communicatie- en de gewenningsperiode en over welke stappen praten we dan?
Antwoord	Communicatie stopt niet na invoering van het systeem. Met de start van het systeem, start bijvoorbeeld ook een campagne om inwoners te attenderen op de nieuwe HVC-app. Deze app is toegespitst op recycle-tarief. Inwoners kunnen bijhouden hoe vaak ze hun restafval aanbieden, zowel de bak aan huis als de ondergrondse container. De app stimuleert en daagt inwoners uit zo min mogelijk restafval over te houden. Belangrijke communicatiemomenten richting inwoners: - Terugkoppeling inwonerspeiling; - Besluit Recycleplan en keuze recycle-tarief door gemeenteraad; - Vaststellen afvalstoffenheffing; - Informatie over recycle-tarief voor invoering; - Informatie over resultaten invoering recycle-tarief: hoeveel minder restafval na evaluatiemomenten. Ieder kwartaal krijgen we van HVC de inzamelresultaten. Bij de start van de invoering van recycle-tarief ontvangen we deze inzamelresultaten wekelijks. De afvalcoaches stoppen zeker niet na invoering. Voor de invoering zorgen de afvalcoaches ervoor dat de inwoners weten wat er van hen wordt verwacht. Vanaf de invoering zullen inwoners (individuele) vragen hebben en zien ze waar ze tegenaan lopen. Afvalcoaches kunnen hierbij helpen.

Het doel is om de stroom restafval te reduceren van 161 naar 100 kilo p.p. per jaar (blz. 6, bijlage 1)). De kosten zijn €232.150,-. Door het recycletarief worden mensen bewuster van afval en gaan ze andere stromen beter scheiden. Dat is een mooi doel. Het kost de gemeente aanvankelijk veel, maar het moet ook wat besparen: het verwerken van restafvalstromen kost per ton €101,58 en vooraf gescheiden stromen leveren per ton €245,- (PBD) op.(blz. 25, bijlage 1)

4.	Hoeveel bespaart de gemeente, door die 61 kilo minder restafval of 31 kilo minder fijn restafval p.p.. Over hoeveel huishoudens hebben we het dan en om welk bedrag gaat het?
Antwoord	Voor de businesscase is uitgegaan van 18.858 huishoudens. Verwachting positief resultaat per jaar met invoering recycle-tarief is € 219.956, dit komt neer op € 11,66 per woonhuisaansluiting. Met de optimalisatie grof afval levert recycle-tarief een voordeel van € 280.296 op, dit is € 14,86 per woonhuisaansluiting.

Terwijl het recycletarief juist het vooraf afval scheiden moet stimuleren, brongescheiden stromen moet doen toenemen, staat er op blz. 21 in het recycleplan (bijlage 1) dat men verwacht dat de afval/grondstofstromen die de gemeente (via HVC) inzamelen en de daarom ook de bijbehorende inkomsten zullen afnemen.

5.	Kunt u die opmerking op bladzijde 21 toelichten, waarom men dat verwacht?
Antwoord	Dit gaat over de marktontwikkelingen. De opbrengst van verschillende stromen staat onder druk, voorbeelden: - De prijs van oud papier schommelt erg, dit wordt veroorzaakt door schommelingen bij de verwerkers van oud papier. Verder wordt er minder papier ingezameld en meer karton. Papier levert meer op dan karton; - De afzet van harde kunststoffen was in 2020 een acuut probleem, inclusief de daarbij behorende afzetprijzen. De verwerkingstarieven verbeteren langzaam, maar zijn nog niet terug op het niveau van het eerste kwartaal 2020.; - Er is vervuiling in het ingezamelde textiel. HVC en gemeente moeten veel moeite doen voor het verbeteren van de aangeboden kwaliteit. Dit brengt extra kosten met zich mee. Ook al zien we een lijn van stijgende kosten en dalende opbrengsten, het loont om grondstoffen in te zamelen. Restafval behoort namelijk tot de zeer stijgende kosten, i.v.m. de stijgende verbrandingsbelasting. Het inzamelen van grondstoffen maakt een gemeente daarmee minder kwetsbaar.

Restafval reduceren is een duurzaam, dus nobel doel. Van de afvalverbrandingsoven hebben de gemeentes elk een aandeel. De afvalverbranding heeft voldoende afval nodig om rendabel te zijn.

6.	Als de gemeente Medemblik veel minder restafval aanlevert en andere gemeenten (o.a. Bergen) volgen ook, waar haalt de verbrandingsoven uit Alkmaar dan voldoende restafval vandaan en is het dan nog steeds rendabel, is het bovendien nog duurzaam?
Antwoord	Wanneer Medemblik en andere gemeente en andere gemeenten (o.a. Bergen, Opmeer, Hollands Kroon) minder restafval aanleveren, is de verbrandingsoven nog steeds rendabel. Dit is uiteraard op basis van de huidige situatie, kennis en cijfers. Hoe dit er in de verre toekomst uit ziet, is en blijft altijd onzeker. In diverse Europese landen is niet voldoende verbrandingscapaciteit voor het verwerken van restafval, waardoor het daar gestort zou moeten worden. Omdat storten van restafval slechter is voor het milieu dan verbranden in een ander land, is binnen Europa afgesproken dat landen elkaar helpen. In Nederland zijn 13 afvalenergiecentrales die bij voldoende ruimte naast restafval uit Nederland ook restafval kunnen verwerken uit Europese landen. HVC verbrandt huishoudelijk restafval en bedrijfsafval in de afvalenergiecentrales in Alkmaar en Dordrecht. Vanaf 2020 is er overigens geen restafval uit het buitenland verwerkt bij HVC. Van de input aan brandbaar afval in een afvalenergiecentrale blijft ongeveer 26% over als bodemas. Deze bodemas leveren we aan wASH (samenwerking van Boskalis en HVC) waar ze in de bodemaswasinstallatie in Alkmaar schoongemaakt wordt. In dit proces worden wateroplosbare verontreinigde delen verwijderd en waardevolle metalen teruggewonnen. Daarna gaat het materiaal gekeurd de poort uit. Wat overblijft is schoon materiaal dat voldoet aan de regelgeving (besluit bodemkwaliteit) en kan worden gebruikt als ophogingsmateriaal of als fundering, bijvoorbeeld onder wegen en fietspaden. Voorlopig is het nog niet aan de orde, maar mocht er te weinig afval zijn om te verbranden, heeft HVC genoeg expertise in huis om over te schakelen op andere warmtebronnen, zoals aardwarmte (geothermie).

Restafval reduceren is een goed en duurzaam doel. Voor velen is het echter heel moeilijk te realiseren, met name omdat veel producten van te veel en moeilijk te scheiden verpakkingen zijn voorzien.

7.	Gaat de gemeente - of misschien regionaal he Pact van West Friesland- het afvalsysteem ook aan de bron aanpakken en aan producenten en supermarkten vragen om minder verpakkingsmateriaal te gebruiken?
Antwoord	In eerste instantie richten wij ons op de communicatie richting de inwoners over recycle-tarief en het verminderen van restafval. Nedvang registreert en stimuleert de inzameling en recycling van al het verpakkingsafval in Nederland. Zij ondersteunen gemeenten en afvalbedrijven bij het optimaliseren van de prestaties. Zij zetten zich in voor een circulaire economie voor verpakkingen, zodat alle verpakkingen weer een grondstof kunnen worden. HVC en gemeente Medemblik zijn aangesloten bij Nedvang. Zo maken we ons samen sterk voor minder verpakkingsmateriaal. De verpakkingen zijn een verantwoordelijkheid voor de producenten en de importeurs.

	De verantwoordelijkheid die hieruit volgt, hebben de producenten en importeurs samen met de VNG en rijksoverheid uitgewerkt in de Raamovereenkomst 2013-2022. De VNG is hierbij aangesloten omdat gemeenten de zorgplicht voor de inzameling van alle huishoudelijke afvalstromen hebben. Daarom worden de verpakkingen in het huishoudelijk afval in opdracht van gemeenten apart ingezameld. De producenten en importeurs zijn wettelijk verplicht de verantwoording te nemen voor preventie, inzameling en hergebruik van gebruikte verpakkingsmaterialen. Dit is vastgelegd in de Europese richtlijn verpakking en verpakkingsafval en het Besluit beheer verpakkingen, papier en karton van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
8.	Zo ja, waar is men al mee bezig, of waar ziet men mogelijkheden voor de eerste stappen?
Antwoord	Zoals in het vorige antwoord aangegeven is de verantwoordelijkheid voor de verpakkingen uitgewerkt in de Raamovereenkomst 2013-2022 en zijn we aangesloten bij Nedvang. Dit is een goede partner die invloed kan uitoefenen op de verpakkingen in Nederland. Daarnaast zien we wel een trend dat ook supermarkten het doel hebben om minder verpakkingen te creëren. De plastic zakjes voor groente en fruit worden weggehaald, hiermee dwingen ze de klant om duurzame netzakjes te gebruiken. Ook zien we op steeds meer verpakkingen dat er minder verpakkingsmateriaal is gebruikt, waarmee consumenten keuzes kunnen maken. Er is nog een lange weg te gaan, maar dit zijn wel de eerste stappen. Ook zorgt recycle-tarief ervoor dat inwoners zelf op zoek gaan naar producten die niet onder restafval vallen. Er ontstaat bewustwording: kiezen voor een wegwerpartikel of een product wat lang meegaat.